

XIX JORNADA DE DEBAT
EL COST DE LES PENSIONS
QUE NECESSITEM

ASSOCIACIÓ D'AMICS UAB
/ fragments 18

Els textos d'aquesta publicació són extractes de les ponències que van pronunciar els conferencians de la jornada **El cost de les pensions que necessitem**, celebrada el dia 3 d'octubre de 2013.

XIX JORNADA DE DEBAT ORGANITZADA PER L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA UAB

3 d'octubre de 2013

Col·legi de Periodistes de Catalunya (Barcelona)

► PRESENTACIÓ I MODERACIÓ

Joan Botella,

degà de la facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la
Universitat Autònoma de Barcelona.

► INTERVENCIONS

■ **Anna Cabré,**

directora del Centre d'Estudis Demogràfics.

■ **Miguel Ángel López García,**

professor d'Economia Aplicada de la UAB.

■ **Ciò Patxot,**

professora de Teoria Econòmica de la UB.

UNIVERSITAT

OPINA

PRESENTACIÓ

JOAN BOTELLA

Bona tarda. Benvinguts a l'acte organitzat per l'Associació d'Amics de la Universitat Autònoma de Barcelona que porta per títol «El cost de les pensions que necessitem». Òbviament a l'empara de fets d'actualitat que tots vostès coneixen, fa uns pocs mesos el ministre japonès de finances va instar els jubilats japonesos que deixessin aviat aquesta vall de llàgrimes, pels excessius costos del sistema de pensions d'aquell país. I de manera menys expeditiva, el nostre govern ha aprovat una reforma del sistema de pensions, que s'ha presentat a les Corts per ser discutida properament, de tal manera que ens semblava que podia ser una cosa del major interès discutir alguns aspectes d'aquesta problemàtica.

I per això comptem amb la participació de tres especialistes de primeríssima fila. En primer lloc, per ordre d'ubicació, Anna Cabré, que és la mare i cap de tots els demògrafs que hi ha a Catalunya, directora del Centre

d'Estudis Demogràfics i que ha assessorat en terrenys de la seva especialitat uns quants governs. En segon lloc, Ció Patxot, que és professora del departament de Teoria Econòmica de la Universitat de Barcelona i especialista en temes d'economia pública i en l'anàlisi de polítiques socials, i en particular en l'aplicació de tècniques de simulació per a l'evolució futura de les poblacions i el seu impacte sobre els costos dels sistemes de pensions. I finalment, Miguel Ángel García López, que és catedràtic del departament d'Economia Aplicada de l'Autònoma i especialista en aquests mateixos temes. Jo crec que els primers papers que va publicar fa tres dècades versaven sobre les pensions, de tal manera que té una preocupació prolongada en el temps sobre això.

Sense més tràmit i agraint a tots tres la seva presència aquí, passem en primer lloc la paraula a Anna Cabré ■

PONÈNCIES

ANNA CABRÉ¹

Molt bé, moltes gràcies. Estic molt contenta d'estar entre tants amics de l'Autònoma. La veritat és que quan vaig veure el títol, «El cost de les pensions que necessitem», vaig estar a punt de dir: «No, jo no hi puc anar per una raó: perquè de pensions no hi entenc, i del cost de les pensions encara menys». Podria parlar del que necessitem. Però bé, al final sempre tens alguna cosa per dir des del punt de vista de la demografia, que jo considero que en aquest tema de les pensions es fa servir moltes vegades més com un pretext que com una eina d'anàlisi. Com que als demògrafs sempre ens demanen de fer projeccions per al famós 2050 i tal, doncs jo havia pensat de fer una cosa a llarg termini.

Fa molts anys que estic fent demografia. I des de llavors sempre estem parlant d'un període que va des del 1975 fins al 2050, com si no hagués passat mai res abans del 1975 ni hagués de passar res després del 2050. Aquests dos anys, tant el 1975 com el 2050, són, demogràficament parlant, dos anys molt excepcionals, i només poden ser tinguts com a referència per la seva excepcionalitat. I vaig pensar: «Doncs jo ara me n'aniré fins al 2090, i ja veuran».

La meua idea era donar primer aquesta visió en el món a llarg termini, bastant de ciència-ficció, perquè no se us escapa que posar una població del 2090 és inventar-se la major part de la gent que encara no ha nascut.

Jo establiria quatre punts. Un, els pròxims dotze anys, el temps que durarà aquest període transitori de passar dels 65 als 67 anys de jubilació. Em sembla que és un bon parèntesi temporal per estudiar. I en aquests, com evolucionarà la població en edat de ser pensionista amb més de 65 o més de 67. Un segon punt és: d'aquests, com evolucionarà el nombre de pensionistes i la composició d'aquests pensionistes? Això és molt important de cara al cost. El tercer: quines són les pensions que tindrem? I la quarta és: quines són les pensions que necessitem?

En aquest fil faré reflexions, sobretot; només porto material per al primer punt. La població de 65 i més a Espanya (a Catalunya no seria gaire diferent, les xifres seien menors però la forma és més o menys la mateixa) passa per un màxim l'any 2051, aproximadament, i després disminueix. Imaginem que veiem el futur fins al 2100 només veient la primera meitat del segle; doncs pensariem que la proporció de vells creixerà per sempre més fins que pràcticament sigui una quantitat que no ens la podem ni imaginar. En canvi, si continuem la projecció, veiem que a partir de la segona meitat del segle baixa.

Això és la població en nombres absoluts, i l'altra gràfica és la població de més de 65 en xifres relatives, que baixa menys, però que també baixa. Primera conclusió: hi ha un màxim de proporció de persones grans al voltant del 2050. I per això molts dels estudis que s'han fet fins ara, que arriben només fins al 2050, és clar, són terrorífics, perquè efectivament, el que passa entre el 2030 i el 2050 és bastant preocupant. Però no és degut només al fenomen de l'envelliment, sinó al que jo en diria el «sobreenvelliment».

Molts dels estudis que s'han fet fins ara, que arriben només fins al 2050 són terrorífics, perquè efectivament, el que passa entre el 2030 i el 2050 és bastant preocupant.

Quina diferència hi ha entre l'envelliment i el sobreenvelliment? Doncs que l'envelliment és causat per l'allargament de l'esperança de vida i el sobreenvelliment és causat per l'arribada a l'edat madura (o vella) de generacions molt més abundants que la mitjana. Fins i tot es podria parlar d'un subenvelliment. El subenvelliment és el que hem gaudit en els anys de principis del segle XXI. I que explica que, sense pràcticament cansar-s'hi gens, la Seguretat Social fes un coixinet de fons de reserva molt notable sense realment trencar-s'hi la closca. Perquè els diners s'anaven amuntegant, com aquell qui diu. I per què s'amuntegaven? Bé, primer perquè era un període de bonança; perquè van venir cinc o sis milions d'immigrants que tenien unes taxes d'activitat molt més elevades que la població espanyola; perquè una part d'aquests immigrants, a més, van rellevar les dones joves en les tasques domèstiques i de cura de les persones grans i les criatures i van fer que les dones també es poguessin incorpo-

¹ La professora Cabré va utilitzar durant la seva ponència una presentació, a la qual fa referència en nombroses ocasions. La podeu trobar a: <http://www.amicsub.cat/portal1/images/content/PP%20Anna%20Cabr%C3%A9.pdf>.

rar més fàcilment al mercat de treball; va pujar el nombre de cotitzants d'una forma extraordinària, però a la vegada estaven jubilant-se les generacions nascudes entre 1937 i 1945, que eren molt més reduïdes.

Sense pràcticament cansar-s'hi gens, la Seguretat Social va fer un coixinet de fons de reserva molt notable sense realment trencar-s'hi la closca. Perquè els diners s'anaven amuntegant.

Per tant, les generacions que arribaven a l'edat de jubilació eren més petites. I en un moment en què encara estaven presents en la població de més de 65 anys (això era un efecte menor, però també important) els nascuts entre el 1918 i el 1919 que primer van ser minvats per la grip (en els anys que van néixer, o que no van arribar a néixer per culpa de la grip) i després, de la part masculina (que és la que des del punt de vista de la Seguretat Social és la més protagonista dels temes de pensions), també se n'havien mort molts a la guerra. Per tant, hem estat en uns anys en què la població de persones grans augmentava de forma excepcionalment lenta. Només augmentava per l'augment de l'esperança de vida, però no per les noves generacions que arribaven.

Això ens va fer viure amb la visió que aquesta situació podia durar per sempre, i no, se sabia que això era excepcional. En aquest temps crec que s'hauria hagut de fer un fons de reserva molt més important del que tenim ara, perquè era una cosa que se sabia que no es tornaria a repetir. Se'n va fer un, però un que no ens l'hauríem d'estar gastant ara per contingències, sinó que l'hauríem d'estar guardant per quan arribin a la jubilació les generacions del *baby-boom*. Però ja veurem si en queda alguna cosa, quan s'hi arribi.

Aquí teniu les projeccions que hem fet. La piràmide que està de referència a tot arreu, que és aquesta en blau, és la de 2012, l'any més pròxim que tenim. La població que té edat de ser pensionista és la que queda per damunt d'aquesta ratlla transversal. Bé, si veieu la piràmide de 2012, veureu que entre els jubilats més recents hi ha aquesta espècie d'entrada per les dues bandes, que és el que us deia: són aquestes generacions més buides per culpa de la falta de naixements de la guerra. Si feu l'exercici visual d'agafar els nascuts abans de 1936 (que

és quan aquest clot s'ha acabat), els que estan més amunt, i tirar-los cap avall, veureu tota la gent que hi hauria de més si no s'hagués produït l'accident de la guerra i la postguerra.

En aquest temps crec que s'hauria hagut de fer un fons de reserva molt més important del que tenim ara, perquè era una cosa que se sabia que no es tornaria a repetir.

Aquest ha sigut el *bonus* que hem tingut, no ja en els darrers tres o quatre, però sí en els deu anys anteriors. Llavors arribem al 2032, i què veiem? Veiem el *baby-boom*, que actualment, al 2012, està en una edat entorn dels 40 anys (una miqueta més). És un *baby-boom* que curiosament s'ha vist amplificat per la immigració de l'última dècada, que en comptes de venir a omplir les generacions més buides, es va venir a amuntegar amb les més plenes, fet que mostra que no era demogràficament complementària, sinó una altra cosa. Bé, doncs aquestes generacions tan plenes que ara estan al voltant dels 40 (que van passar de la discoteca a la hipoteca, i ara ja han passat de la quarantena i van pujant), quan arribem al 2032 ens trobem que estan a punt de jubilar-se. Veieu que la punta està per sota de la ratlla blava.

Un *baby-boom* que curiosament s'ha vist amplificat per la immigració de l'última dècada, que en comptes de venir a omplir les generacions més buides, es va venir a amuntegar amb les més plenes.

I després, al 2052 ja s'han jubilat, i fan aquesta mena de barreta a la piràmide que normalment era el punt final de les projeccions, i és clar, era terrorífic. Nosaltres el que hem fet és agafar les hipòtesis de l'INE, amb les quals estan fetes aquestes. Per tant, la del 2052 encara és amb les de l'INE. Les del 2072 i 2092 són nostres, del Centre d'Estudis Demogràfics, però les hem fet amb les mateixes hipòtesis: d'immigracions, de fecunditat, de mortalitat, suposem que res no canvia. És clar, ja es veu que són molt artificials, són fruit de la maquineta, per això són tan regulars. Vull dir, tots els de menys de 60 anys del 2072 no han nascut encara, mentre que els altres tenen uns elements de realitat. Però el que és interessant, si us sembla, és que la part de dalt són aquells que sí que existeixen, fins i tot una bona part dels del

2092 que tinguin més de 65 anys ja existeixen. Per tant, aquests sí que són reals.

Llavors mireu què passa: que els *baby-boom* passen a millor vida, i la població molt gran disminueix. Ho dic, i és clar, molta gent diria: «Al·leluia, doncs mira, ja s'ha acabat el problema de les pensions». Però, segons alguns autors, i jo entre ells, pot ser pitjor el remei que la malaltia. Això vol dir que entre el 2050 i el 2070 em sembla que es perden uns quatre milions i escaig d'habitants per dècada, dels quals dos milions i mig són majors de 65 anys, un estalvi per a les pensions. Però ara imagineu-vos això en un context, en un any, en què es calcula que la població mundial ja no creixerà més, que la població mundial estarà força envellida i que, per tant, les persones de 20 o 25 anys disposades a emigrar als països que els faci falta també hauran disminuït i aniran cars de trobar... Imagineu-vos això. Imagineu-vos que tota aquesta bona gent es mor i els seus hereus volen vendre els pisos. Només per dir una cosa: ja em diran a qui els venen.

O sigui, una disminució de població tan notable com la que es podria donar si no passés res més (que pot ser que passin altres coses) pot tenir uns efectes deflacionistes depressius i tot, molt més importants que l'envelliment. I jo vaig predicant que l'envelliment és un mal menor, perquè molt més important pot ser una caiguda brusca de la xifra de població. I vist que l'envelliment que ens espera a nosaltres està molt basat en el sobreenvelliment, és a dir, en unes generacions determinades pel perill que en un moment determinat això caigui de cop, és fort. Ara, jo no hi seré per veure-ho, perquè això passarà després del 2050.

Anem als pròxims deu anys. En els pròxims deu anys, torno enrere, això que està en negre són dades reals, això ja ha passat. I el que està en taronja està projectat. Entre el 2013 i el 2023 la població de més de 65 anys a Espanya hauria d'augmentar en 1.500.000 persones, que representa un 18% respecte als que hi ha ara. És un creixement important. No és tan important com el que s'espera després, però és un creixement... Vull dir, un 18% de creixement de gent de més de 65 anys en deu anys, és considerable. Ara: com es tradueix això en persones que siguin pensionistes? Això depèn de diverses coses. Depèn primer de la regulació, després depèn de les preferències i oportunitats que tinguin els qui s'han de jubila-

lar. És clar, aquí hi ha hagut un canvi molt important, que és aquest pas dels 65 als 67 en dotze anys (que jo, deixeu-me dir que hi estic totalment d'acord i després ja hi tornaré; jo crec que s'hi hauria de fer més).

Jo vaig predicant que l'envelliment és un mal menor, perquè molt més important pot ser una caiguda brusca de la xifra de població.

Aquest canvi en dos anys fa que el que havia de ser un augment del 18% en les persones de més de 65 (que totes més o menys són pensionistes, perquè el qui no és pensionista contributiu és no contributiu), només serà del 5%. O sigui que, gràcies a això (és important i mostra que la mesura és efectiva) les persones que estaran en condicions de ser jubilades en edat legal passen del 18% d'augment al 5% d'augment. Això és molt notable.

Entre el 2013 i el 2023 la població de més de 65 anys a Espanya hauria d'augmentar en 1.500.000 persones, que representa un 18% respecte als que hi ha ara.

Amb aquesta mesura que s'ha pres ja no es pot dir que en els pròxims dotze anys hi haurà un problema demogràfic, encara que em direu «bé, hi ha el 5%». Sí, però ara s'ha de traduir això al cost de les pensions (que he dit que no hi volia entrar, en el cost, perquè no hi entenc, però sí que entenc les composicions per sexe i edat). I què passa? Que sense tocar res hauria augmentat un 18%. Tocant-ho, i passant als 67 anys, anem només al 5%. Aquest 5% (pràcticament ho hem mirat molt per sobre però es podria fer amb més detall) és el resultat de l'allargament de la vida, mentre que l'altre 10% sembla que seria l'efecte de l'augment de les entrades, més o menys. Això què vol dir? Que si la gent entra cada vegada més tard, és a dir, cada any dos mesos més tard, la primera generació l'hem reduïda un 20%, perquè hem reduït dos mesos de dotze, i aquests no han entrat. A partir d'aquí, cada any se'n jubila tota una quota sencera, però que és cada any dos mesos més vella. Fins que al cap de dotze anys són dos anys més vells. Això què vol dir? Que se'ls ha fet treballar dos anys més, i que si la mortalitat no canvia estaran jubilats dos anys menys. Llavors sí que es guanya per les dues bandes. Bé, això és una mesura potent i és en la que estic molt més a favor.

O sigui, ja ho anuncio per si aquí el moderador em talla i no puc acabar: jo sóc totalment partidària de regular les edats de jubilació. Si la vida s'allarga, que treballin més, no que els vagin retallant les pensions sense possibilitat de treballar després. Total, que aquestes persones que es jubilen dos anys més tard, són molt més velles. Perquè dels que s'haurien jubilat als 65 se n'ha extret la fracció jove, i llavors queden els més grans. I què passa? Que els més grans cobren menys pensió que els més joves, i això per dos efectes: un efecte d'edat i un efecte de generació o de cohort. Per efecte de cohort, les generacions més antigues cobraven pensions més baixes, per l'estructura socioprofessional o pel que sigui.

Jo sóc totalment partidària de regular les edats de jubilació. Si la vida s'allarga, que treballin més, no que els vagin retallant les pensions sense possibilitat de treballar després.

Però per una altra banda, amb l'edat, les pensions van baixant per dues raons: perquè totes les persones que viuen en parella, els jubilats que tenen càrregues familiars, cobren més (el dia que la càrrega familiar es mor, ja no cobren la càrrega familiar); o al revés, si el beneficiari es mor, la viuda (generalment és una dona) passa a cobrar una part de la pensió. Per tant, així que un dels dos es mor, la pensió baixa, en uns casos més que en altres. Amb el temps, la gent va enviudant, les pensions van baixant, i per cohort són més baixes. Per tant, si tenim que el nombre de persones de més de 65 augmenta un 5%, però augmenta per la fracció vella (vol dir que en principi, per aquesta raó només, demogràfica, el cost hauria de pujar menys del 5%), jo diria que demogràficament no és el problema.

Un altre problema és el que vingui de la història laboral de les persones, del que hagin cotitzat, de quins drets adquirits tinguin, jo en això no hi entro. Però per demografia, en els pròxims dotze anys, i tenint en compte aquesta reforma, penso que està molt ben feta.

I això em serveix de pont per al punt següent, que és: quines pensions hi haurà? És clar, quines pensions hi haurà dependrà molt en part dels drets que tenen aquí les persones a través de la seva vida laboral, i després de la reglamentació. És evident que la reglamentació actual i els

canvis que s'estan fent, proposen (i no sols aquí, sinó a Europa i a tot arreu) abaixar les pensions. Això vol dir que baixaran en un terme mitjà? Doncs potser no. De fet, la pensió mitjana ha estat pujant de forma molt important.

Quines pensions hi haurà? És clar, quines pensions hi haurà dependrà molt en part dels drets que tenen aquí les persones a través de la seva vida laboral, i després de la reglamentació.

Primer hi ha hagut augment de les pensions (de les no contributives en les èpoques de vaques grasses), però sobretot hi ha el que jo en dic «l'arrossegament estructural». La població que es va jubilant ha tingut millors historials de cotització, millor nivell socioeconòmic, i per tant, tenen més drets. Es pot donar que, encara que a cadascú se li redueixi allò que en altres circumstàncies rebia, les pensions segueixin pujant en terme mitjà per aquest arrossegament. Segurament baixaran. L'arrossegament tindrà un sentit contrari el dia en què comencin a jubilar-se massivament dones, que no és el cas encara. Perquè les dones tenen sous més baixos i historials més discontinus, i per tant, el dia en què els jubilats continuïn més dones jubilades, segurament per aquest efecte tendiran a pujar menys o fins i tot a baixar. Però a això encara li falta. I ja no dic què passarà (no m'ho vull imaginar) el dia en què arribin a edat de jubilació les generacions joves d'ara, que no sé quina vida laboral tindran. Potser m'equivoco i tenen una vida esplèndida. Però això ja és història molt futura.

Bé, llavors la qüestió és que les mesures que s'estan prenent són mesures tendents a reduir les pensions posant més exigències: haver treballat més anys, treballar fins més tard... Treballar fins més tard no redueix, però tenir més anys de cotització, fins ara, redueix. Jo penso que si les coses segueixen així arribarà que la gent clamarà que comptin tota la vida laboral, perquè es trobaran que els anys millors els tenen en el passat i no en el present. Fins ara deien: «No, no, no, els últims, que són els millors». Però si continua la situació actual, en la qual molta gent a la tardor de la seva vida ha de fer canvis negatius, potser reclamaran que se'ls tinguin en compte els bons anys. D'això en podem fer apostes, si voleu. En tot cas, és clar, i em sembla que no m'ho discutireu, que la intenció és pressionar sobre les pensions.

Si les coses segueixen així arribarà que la gent clamarà que comptin tota la vida laboral, perquè es trobaran que els anys millors els tenen en el passat i no en el present.

Aquí està el famós informe del grup d'experts, que la veritat és que era una mica tremendista, i a més proposava coses que no eren viables. Hi ha dos aspectes principals: un és el sistema de revalorització de les pensions (que això ja s'ha posat en marxa aquests dies) i l'altre és el càlcul de les noves pensions. Respecte a la revalorització de les pensions el que ha fet el govern és menys del que deia la comissió. Perquè si s'apliqués aquesta equació famosa, tinc entès que actualment hi hauria una revalorització negativa. I en canvi això senzillament no es pot fer perquè és il·legal.

Llavors han apujat aquest 0,25, que són els 2,50 euros per la pensió mitjana, que és com dir: «No ho toquem» en termes nominals, perquè en termes de poder adquisitiu és evident que és un càlcul que la fa baixar. I respecte a allò de dir: «Bé, i en els bons anys ho apujarem en l'equivalent», no cal haver fet gaire càlcul mercantil per veure que si a una quantitat li abaixes el 25% i li tornes a pujar el 25%, no et surt el mateix. Només ho dic per si de cas. Aquí no baixen, perquè ja dic que no baixen, que es queden al 0,25, però en termes de poder adquisitiu sí que baixen. En un lloc on no hi ha res indexat (ni els salaris ni res), jo no veig per què hi hauria d'haver una categoria d'ingressos que haguessin d'estar indexats amb els preus del consum. Altra cosa és que hagin de tractar-los malament, però hi ha maneres de calcular que no sigui indexant.

Per tant, jo ho desindexaria tot. Perquè, només l'índex del preu del consum, de quina categoria? És que tothom consumeix el mateix? És clar, quines estructures de ponderació tindrien aquests índexs? ¿Consumeix el mateix una persona de 75 que una de 25? Per tant, aquí jo penso que hem fet bé de desindexar. El que jo espero és que no vulguin tocar les noves pensions. Perquè en les noves pensions, tots els nous pensionistes ja tindran l'allargament fins als 67 anys. Gradualment. Per tant, ja estan penalitzats. Per cobrar el mateix han de treballar més temps i cobrar menys temps després, si no se'ls allarga la vida. Per tant, si ja se'ls està penalitzant fent-los treba-

llar cada vegada més, seria molt discriminatori que fossin els mateixos els que a sobre haguessin de cobrar menys. Per això s'ha dit que no es tocarà fins que s'acabi aquest període de transició.

El que jo espero és que no vulguin tocar les noves pensions. Perquè en les noves pensions, tots els nous pensionistes ja tindran l'allargament fins als 67 anys. Gradualment. Per tant, ja estan penalitzats.

Toquem fusta perquè no es faci, perquè crec que seria una tremenda injustícia. I a més a més, a mi m'agrada que això no es pugui fer ara perquè crec que dona temps que revisin aquesta incongruència de la indexació sobre l'esperança de vida. No sé qui s'ho ha inventat. Ja sé que no ha sigut aquí, això ve de Brussel·les, però és que a Brussel·les també hi ha molta gent que no sap de què parla, o parla del que no sap. Sap d'altres coses, però no de l'esperança de vida. Jo abans feia broma, i deia a un del *baby-boom*: «Si t'has de jubilar, no et jubilis l'any que et toca, espera't que hi hagi una bona grip, que mati molts vellets, i aquell any baixarà l'esperança de vida; llavors et jubiles l'any següent i et pujarà la pensió».

Si realment hem de viure tants anys jo crec que sí, que cal que la gent treballi més. Llavors la meva proposta és: quan s'acabin els dotze anys aquests que ho allargaran dos anys, després els següents setze anys, que allarguin un any i mig per any. Durant setze anys. I arribarem als 69. I en els següents dotze anys, que allarguin un mes per any, i arribarem als 70. I als 70 arribarem a la data màgica del 2050. O del 2051. Per tant, la meva proposta és: edat de jubilació de 70 anys, arribats al 2050. Queda rodó, fàcil de recordar, això seria una edat de referència. Com que és prou alta i arregla prou les coses, podria fins i tot permetre algunes generositats, algunes modulacions per a persones que tenen un mal estat de salut, per als que van començar a treballar als catorze, per als que fan feines dures. Però edat de referència de 70, que vol dir que hi hauria prejubilacions als 66.

Jo crec que això és raonable si la vida s'allarga més, i si es comença a treballar més tard hem de treballar fins més tard, però no reduir les pensions. Per què? Últim punt: les pensions que necessitem. Que necessitem per a què? Perquè és clar, per a què són les pensions? Eren perquè

la gent no es morís de gana a la vellesa? O és per mantenir el 80% del poder adquisitiu? No, per a què són les pensions? Són per cobrir les necessitats de les persones jubilades, perquè tinguin una vida digna.

Jo crec que això és raonable si la vida s'allarga més, i si es comença a treballar més tard hem de treballar fins més tard, però no reduir les pensions.

Per tant, entenc que la pensió que necessiten les persones depèn de les seves necessitats per viure una vida digna. I és clar, aquestes necessitats depenen de moltes coses. I aquí es diu una cosa que per a mi és una fal·làcia. Es diu: «Bé, no pujaran les pensions, però com que la vida tampoc puja, no es notarà, perquè els preus pugen poquíssim». Però és que l'interessant no són els preus, sinó qui ho paga. L'interessant no són els preus dels medicaments, sinó qui paga els medicaments. És clar, pot ser que els medicaments baixin, però si els pago jo em surten més cars que quan eren més cars i els pagava un altre. I per altra banda, s'ha parlat molt de complementar les pensions amb plans privats, i a mi em semblaria perfecte, fins i tot estaria a favor d'algunes pensions no diria de mínims, però algunes pensions no altíssimes, i per tant insostenibles, sinó unes pensions que després es complementessin amb estalvi privat, sempre que no s'estigués dissolent a marxes forçades l'estat del benestar.

Entenc que la pensió que necessiten les persones depèn de les seves necessitats per viure una vida digna. I és clar, aquestes necessitats depenen de moltes coses.

Perquè, què passa ara? La gent podria suportar sense que els passés res una pensió més baixa si tinguessin estalvis (que en tenien i en tenen); si tinguessin habitatge en propietat que han pagat (que hi ha una gran diferència entre pagar lloguer quan ets gran i quan no); si tinguessin plans de pensions; i si estiguessin coberts davant de les contingències més importants de salut i de dependència. Però, què està passant? Primer, que els estalvis se'ls estan menjant abans d'hora, sobretot per ajudar fills i parentela. Quanta gent jove no ha perdut els seus pisos perquè els pares els estan ajudant a pagar la hipoteca, o els recullen a casa perquè puguin llogar el pis...? Bé, no m'hi estendré gaire.

De tot el que diré ara podria donar casos amb noms i cognoms que jo conec. Per tant, una: s'estan menjant els estalvis. Dues: alguns dels estalvis s'han fos misteriosament: els de Caixa Laietana, els de Caixa Galícia, etc. Han passat coses rares i quasi tots els damnificats són gent que tenen més de 60 anys i que a més tenien una confiança cega en el gerent de la seva entitat, que era tan bona persona, i era de tota la vida, i mira tu, com ens poden fallar. Això una. Els plans de pensions. De plans de pensions jo en tinc i puc dir-vos que en tinc tres de diferents: de fixos, de variables, i tots han perdut. En alguns països ha sigut pitjor, la gent ho tenia tot en plans de pensions, tota la jubilació estava en plans de pensions. Però sobretot el que està passant és que molta gent ha de retirar els plans de pensions per atur de llarga durada a les etapes avançades de la seva vida. I no vull dir disbarats perquè després no ho citin, però jo vaig llegir recentment que en l'últim any s'havia retirat una xifra de centenars de milions de diners dels plans de pensions abans d'hora, per la qüestió de l'atur. Això està passant moltes vegades amb l'estalvi que s'havia fet per a la vellesa, com el que està passant amb el fons de reserva de la Seguretat Social: que per culpa de la situació l'estan mobilitzant abans d'hora; i qui els ho reauria?

Després hi ha el gran estalvi per a la vellesa, que era l'habitatge en propietat. I aquest habitatge en propietat no sols t'estalviava pagar el lloguer, sinó que, a més a més, en algun moment el podies convertir en diners «comptants», amb els quals te'n podies anar a una residència, o podies fer altres coses. Què ha passat? Que en aquests moments (potser s'arreglarà) el mercat immobiliari està paralitzat, i la gent no pot vendre. I l'habitatge ha passat només a tenir valor d'ús. Valor d'ús que, per sort, està sent aprofitat a *tope*, perquè a aquestes cases dels vellets s'hi està ficant tota la parentela. A vegades a temps complet, i a vegades només als migdies que vénen a dinar, amb la qual cosa no poden aconseguir diners, però a més a més ho fan amb molt de gust. I això impedeix que es deprimeixin, i fa que se sentin útils. Però la veritat és que perquè tenen ells casa, i altres potser no ho tenen tan clar, encara estan cobrint més despeses.

Podran algun dia tornar a vendre aquests pisos i poder tenir aquests diners? Jo espero temps millors, però de moment no és així. I després ve la banda de la despesa. La qüestió de què em serveix a mi que en comptes del

0,25 les pensions augmentin el 0,50. És a dir, que augmentin de 2,50 euros al mes a 5 euros al mes, si després quan has de comprar antiinflamatoris, els han descatalogat. No parlo del copagament dels medicaments, no, parlo dels medicaments d'ús comú descatalogats. Només això. Doncs un d'aquests ja val el que et podrien haver augmentat. Per tant, a mi em sembla irrellevant la revalorització de les pensions. Perquè ara, amb això del pagament de les medicacions hospitalàries diuen que no poden pujar més de 4,50 i escaig d'euros per medicament. Però jo vaig preguntant a tothom: la gent que té càncer o que té esclerosi múltiple, quants en gasta, al mes, de medicaments? Perquè és clar, si en gasta un, són 4,50; si en gasta deu, són 45 euros.

Després hi ha el gran estalvi per a la vellesa, que era l'habitatge en propietat. I aquest habitatge en propietat no sols t'estalviava pagar el lloguer, sinó que, a més a més, en algun moment el podies convertir en diners.

Tercera: l'electricitat, sense anar més lluny. Ara ens van dient que canviem els comptadors i posem una potència més baixa. I jo dic: «Tornarem en aquells temps en què no podies endollar la planxa sense desendollar l'estufa perquè et saltaven els ploms». S'haurà vist tot, no? Bé, quant pujaran els rebuts de la llum? Doncs segurament bastant més del que seria la regularització de les pensions encara. I última, i principal: la dependència. Perquè és clar, això de la dependència és una loteria: a qui

no li toca, no li toca, però a qui li toca són molts i molts diners. I bé, ja ho sabeu, no us haig de dir que en aquests moments la Generalitat ha dit que ja no fa més llistes de residències. És clar, si aquestes coses que s'han de pagar privatament i que en algun moment no s'han pagat tant, no s'haguessin de pagar, és que les pensions per a mi podrien fins i tot baixar en un moment com aquest.

Llavors, què és millor? ¿Apujar les pensions perquè puguin fer front a totes aquestes coses o tenir les pensions més baixes i atendre els casos? Jo sóc partidària d'atendre els casos, perquè no tothom té necessitat de residència, de medicaments anticancerosos. No tothom necessita el mateix. Per tant, si s'atenguessin determinats tipus de necessitats, les pensions es podrien mantenir moderades. Si realment es diu: «Campi qui pugui i que cadascú es pagui el seu», llavors necessitarem més. Per tant, aquí arribats, em sembla que contesto la pregunta: què costen les pensions que necessitem? Bé, depèn de quins costos s'assumeixen per altres bandes. Hi ha una diferència: les pensions es paguen per la Seguretat Social, per les cotitzacions de la població activa. La resta es paga per pressupost, amb els impostos de tothom. No és el mateix. Jo prefereixo que paguin per pressupost. Perquè la resta no deixa de ser un impost sobre la població activa que en un context de competició internacional és fatídic. Per tant, jo aposto per pensions moderades, però atenció a les necessitats específiques, en particular d'aquest grup d'edat.

Gràcies ■

CIÓ PATXOT²

Bé, la meua ponència se centrarà bàsicament en com es calculen aquests temes. Faré primer una breu reflexió sobre com afecta la demografia en temes fiscals. Després mirarem com es calcula la sociabilitat del sistema de pensions a curt i a llarg termini, amb una fórmula que és senzilla i bastant entenedora. Faré una breu explicació de com es fan les simulacions, i després parlaré una mica de la resta de l'estat del benestar (és un tema que a vegades s'oblida, i és que les pensions no són més que una de les prestacions de l'estat del benestar, que té una interacció amb les altres). I en farem una explicació també.

Bé, començo amb la demografia. Tenim una generació molt nombrosa, que és l'anomenat *baby-boom*; va ser una explosió demogràfica que a continuació ha tingut pocs fills, i a més a més ha viscut més anys. Llavors, és clar, quan aquesta generació nombrosa arriba a jubilar-se no té gent a sota, s'inverteix la piràmide, i tenim aquest problema, bàsicament: el problema de com passem aquest any 2050. I després també s'ha de tenir en compte que a la llarga la situació demogràfica serà diferent de la que teníem abans del problema. Això normalment s'il·lustra amb una taxa que es diu *taxa de dependència*, que és la proporció de dependents de més de 65 anys dividida pels actius. I això té una traducció fiscal immediata: els majors de 65 anys són els que reben transferències, i els contribuents són els que paguen la majoria d'impostos.

Quan aquesta generació nombrosa arriba a jubilar-se no té gent a sota, s'inverteix la piràmide, i tenim aquest problema, bàsicament: el problema de com passem aquest any 2050.

A dalt hi posen els nens perquè són els dependents joves, que també reben transferències. Ara el que mostraré bàsicament és la de gent gran, però es podrien fer totes dues. Anem al final, que és aquesta xifra, la taxa de dependència. Comencem a l'any 96: aquestes dades mostren un 0,25, que vol dir que per cada jubilat hi havia

quatre actius. Això en termes purament demogràfics. En lloc de «jubilat» hauria de dir «més de 65 anys». En el 2050 ens plantem en un 2-3. O sigui, passem del 25% al 66%. O sigui, aquesta taxa es duplica, i més que es duplica en aquests anys de més dificultat. I a més a més, és interessant veure aquí, com deia abans l'Anna, que a llarg termini anirem a un valor d'equilibri final superior a l'anterior. Perquè és clar, en tenir una taxa de fecunditat més baixa tenim la piràmide menys piramidal.

Llavors passem al tema de les pensions. El primer que volia fer és explicar breument la diferència entre capitalització i repartiment, perquè a vegades es confonen una mica. ¿Com podem finançar les pensions exagerant molt els dos extrems? Una manera seria capitalitzant. Això vol dir que l'adult posa els seus diners al mercat de capitals, i quan es jubila aquests diners hi són, i els recupera incrementats amb la rendibilitat que hagin tingut. I aquesta rendibilitat depèn del tipus d'interès real, que és el nominal més la inflació. Com és això en el repartiment? En el repartiment no acumulem res. El que fem és que agafem en els actius una part del seu sou, i amb això paguem les pensions. I per això se'n diu repartiment: perquè repartim els diners el mateix any.

En el repartiment no acumulem res. El que fem és que agafem en els actius una part del seu sou, i amb això paguem les pensions.

Aquest sistema té una cosa molt bona i és que la inflació no l'afecta; com que els diners són frescos no estan afectats per la inflació, però la seva rendibilitat depèn bàsicament de dues coses: de la taxa de productivitat (perquè la gent jove és més productiva i això ajuda a pagar les pensions, a més a més que siguin més nombrosos) i de la taxa de creixement de la població. O sigui, abans de l'envelliment hem tingut un dividend demogràfic. Han sigut uns anys amb moltíssims diners, i de fet, crec que un dels motius de la crisi que hem tingut ha sigut demogràfic. L'any 2000 és el millor any en un segle sencer. Vam fer tota la projecció des de l'any 1900 fins al 2100, i és el millor any demogràfic en un segle i mig. És clar, fiscalment estàvem en el millor moment possible.

Llavors, què passa quan aquesta piràmide demogràfica s'inverteix, que és el que ens ha mostrat l'Anna? Tenim

² La professora Patxot va utilitzar durant la seva ponència una presentació, a la qual fa referència en nombroses ocasions. La podeu trobar a: <http://www.amicsuab.cat/portal1/images/content/PP%20patxot.pdf>

una crisi del sistema de repartiment. Ara veurem com queda exactament la fórmula; els acadèmics, des dels anys vuitanta, ja ho sabien, ja ho veien venir. Deien que s'havia de fer una transició cap a la capitalització, havíem de començar a fer capitalització. Quin problema té? En diuen *el problema de la transició*, i és que els actius que hi ha en aquell moment han de pagar dues vegades. Han de pagar la seva pensió per començar a crear el fons i, com que el sistema de repartiment ja hi és, l'han de mantenir, i per tant han de cotitzar dues vegades. Llavors, com que això no és fàcil, no s'ha fet la transició. Però és clar, aquesta transició, si no la fa el govern d'una manera activa i regulada, l'acabarem fent tots, perquè si les pensions s'ajusten, haurem d'acabar estalviant per complementar-nos la pensió. I per tant, capitalitzarem d'una manera o d'una altra. Es parla d'aquestes dues càrregues que s'han de suportar. I això de la capitalització va estar molt de moda alguns anys. Ara, amb això de la crisi financera, la gent no en parla tant, però és un tema que està pendent.

Aquesta transició, si no la fa el govern d'una manera activa i regulada, l'acabarem fent tots, perquè si les pensions s'ajusten, haurem d'acabar estalviant per complementar-nos la pensió.

Aquesta és la restricció del sistema de pensions. Aquí tenim la pensió; el nombre de jubilats; això són els ingressos de l'any, que es gasten a l'any, perquè es reparteix tot. I a l'any tenim: el nombre de treballadors, el salari i la taxa de cotització. I aquesta equació la podem marejar una mica, li posem i li traiem coses, i arribem a aquesta equació d'aquí baix. Hem de posar una cosa important, i és que aquí la pensió la substitueixo pel salari que jo tenia abans (o sigui el T-1, i la taxa de reemplaçament, que és quina proporció de salari tinc com a pensió, que és un paràmetre legal, podríem dir). Faig aquesta substitució, ho ajunto tot i em queda aquesta equació, que té quatre parts. La primera és la taxa de dependència demogràfica que vèiem abans. La segona és el creixement de la productivitat, perquè com que tinc els salaris d'ara i els salaris d'abans, desapareixen i queda la relació entre tots dos, que és la productivitat. És com més productiu, és el jove respecte a l'anterior. I això ens ajuda a la sostenibilitat perquè fa que el sistema pugui funcionar millor. Aquí tenim dos factors que són

el mercat de treball, bàsicament taxa d'ocupació i taxa de participació. I aquí tenim els dos paràmetres legals, que són la taxa de cotització i el reemplaçament, que és el que el govern pot ajustar.

Llavors, si abans dèiem que la taxa de dependència es duplicarà o més que duplicarà, i es veu que perquè aquesta equació quadri l'únic que es pot fer és duplicar alguna cosa, què dupliquem? Tenim una bona possibilitat i és que millori la taxa d'ocupació, que això ha de passar. Això és un tema que en economia no s'ha estudiat a fons, però es pot esperar que igualment que en els anys vuitanta vam tenir el *baby-boom* entrant en el mercat de treball i es va bloquejar, i hi ha molt d'atur, podem esperar que en els propers anys, quan passi la crisi i el *baby-boom* es jubili, la gent jove trobarà feina més fàcilment. Jo sempre que faig la conferència amb gent jove els dic: «La bona notícia és aquesta, que almenys tindreu més facilitat per trobar feina, si no vénen els xinesos i us la prenen». Ho dic en el sentit que, com que tindrem molta immigració, haurem de ser competitius.

Es pot esperar que igualment que en els anys vuitanta vam tenir el *baby-boom* entrant en el mercat de treball i es va bloquejar, i hi ha molt d'atur, podem esperar que en els propers anys, quan passi la crisi i el *baby-boom* es jubili, la gent jove trobarà feina més fàcilment.

Aquesta és la bona notícia. I el que ens queda aquí és que si aquesta taxa es duplica i la resta no canvia gaire (que no podem esperar que canviï gaire), hem de: o duplicar la taxa de cotització, o reduir la pensió a la meitat. Aquests són els números dràstics. Això l'any 50, no sempre. O sigui, l'ajust s'ha d'anar fent gradualment. Si féssim l'ajust gradualment fariem això, aniríem canviant l'una o l'altra, però la magnitud de l'ajust és aquest: el doble o la meitat, reduint-ho una mica amb el tema que millorarà l'ocupació, etc. Les reformes possibles són canviar aquestes dues coses i el que ha dit abans l'Anna: la reforma per excel·lència és canviar l'edat de jubilació. Això ho veurem al final. És una reforma que té sentit perquè la gent viu més anys i té més salut, i per tant pot treballar més anys; perquè millora els ingressos; perquè la gent treballa més anys; i perquè redueix les pensions perquè reben pensions menys anys.

El problema és que això no és suficient, perquè retardant la jubilació arreglem el que abans l'Anna anomenava «l'envelliment a seques». El sobreenvelliment, que és aquest canvi tan fort degut a la fecunditat, s'ha d'arreglar d'una altra manera. Llavors, per simular això hi ha dues possibilitats. Els models per simular això són molt complexos, perquè has de tenir un model macroeconòmic ben construït per poder-ho fer ben fet, per poder veure per exemple si el govern apuja la taxa de cotització, com es contrau l'oferta laboral. Però després has de posar agents de diferents nivells de renda, i això és molt complicat ficar-ho tot en el mateix model, i el que acaba passant és que hi ha o models *macro* o models *micro*. Els models *macro*, a més a més, a vegades fan uns models comptables. Ara us en mostraré uns resultats, que bàsicament projecten.

És molt senzill: tu tens una projecció demogràfica, i saps com és el perfil de pensions i cotitzacions. Pots fer una projecció una mica mecànica sense tenir en compte molts efectes macroeconòmics, però es pot fer una projecció que et dona una idea, que ara la veurem. I l'altre enfocament és el *micro*; llavors ja intentes fer una cosa amb diferents agents de renda per veure una mica com baixarà la pensió i com afectarà la distribució de la renda, que és molt important. No és el mateix que ens baixi a tots la pensió a la meitat, que no que a un li baixi el 50% i a l'altre el 10. O sigui, això s'ha de tenir en compte.

Això són els resultats del model agregat a aquest comptable. Ho tenim tot en termes de PIB; per tant, la línia rosa és la taxa de cotització, perquè si divideixes els ingressos pel PIB, et queda bàsicament la taxa de cotització, que és constant. La línia blava és la despesa en pensions en termes de PIB. I la verda és la diferència. Llavors, comencem a l'any 96; això estava fet abans de la crisi, però ho he deixat així, ara veurem per què. L'any 96 teníem pràcticament un superàvit. Estàvem bastant en equilibri. Llavors, el que passa és que en els primers anys tenim superàvit. O sigui, la línia verda és positiva. Per què? Perquè teníem tot el *baby-boom* treballant, produint cotitzacions, i això era un moment de bonança demogràfica. I en el moment en què el *baby-boom* es jubila, que és al 2026, comença el dèficit i ens quedem amb un dèficit perpetu, podríem dir. Quina diferència hi ha quan ve la crisi? La diferència que hi ha és bàsica-

ment que com que el PIB es contrau, la despesa en pensions puja, i desapareix el superàvit, que és el que ha passat exactament.

L'any 2012 ja no teníem superàvit. O sigui, que tot això que hauríem pogut acumular, ja no s'ha acumulat, i ens hem quedat amb dèficit i estem començant a gastar el fons de reserva. I aquí també es veu molt clar que això de capitalitzar vol dir precisament agafar tot aquest superàvit i ficar-lo a la caixa per quan tinguis el problema, però ja era tard per capitalitzar l'any 96. S'hauria hagut de fer abans.

L'any 2012 ja no teníem superàvit. O sigui, que tot això que hauríem pogut acumular, ja no s'ha acumulat, i ens hem quedat amb dèficit i estem començant a gastar el fons de reserva.

Aquest és el model de microsimulació amb el qual vam simular els efectes de la reforma del 2011, abans d'aquesta última que estàvem discutint ara. Aquí tenim els resultats base. Si la despesa puja tot això (la despesa en termes de salaris), la reforma no hauria arreglat la part verda. Tota la resta està per fer encara. La resta de la feina la va fer aquest factor de sostenibilitat que han afegit i la mesura més important és la referent a l'edat de la jubilació. És la que realment fa un efecte considerable.

Ara farem una petita incursió en el que és la resta de l'estat del benestar. Parlarem de les pensions però en el context de tot l'estat del benestar. El primer que volia plantejar és: per a què serveix l'estat del benestar? Aquí tenim un esquema de la interacció entre generacions al llarg del temps. En un moment del temps ens situem aquí, amb el que teníem abans de l'estat del benestar (estic parlant de fa molts anys): teníem la família extensa, que feia el paper; hi havia transferències intergeneracionals de pares a avis, cap enrere i cap endavant. I com es finançaven? Bàsicament via repartiment. O sigui, teníem que l'adult era el que mantenia l'avi i el nen, bàsicament. No hi havia encara mercat de capitals, no hi havia estalvi. Quan s'introdueix el sistema de pensions, el que fa és substituir aquesta banda de transferències (les d'adults a pares grans), i es fa via repartiment. Curiosament, en el moment en què es va fer, el mercat de capitals no era gaire potent, però realment aquesta banda es

pot substituir al mercat de capitals, mentre que la dels nens no es pot: normalment la gent, quan té criatures, no té gaires facilitats per demanar crèdits, no es pot substituir tant. Hi ha països on s'ha fet i països on no, i a Espanya no s'ha fet la part de sociabilitzar el cost dels nens. S'ha fet la part dels avis, però no la dels nens. Ara ho comprovarem amb unes dades amb les quals vam estimar-ho. La justificació que el govern hagi de fer aquesta feina, en la teoria econòmica encara està una mica en procés, perquè la teoria econòmica es va fer quan la població era estable, i no ens en preocupàvem. El que és clar és que el govern, el que fa quan entra en aquest negoci, és assumir el paper estalviador, que és un paper que no sabem molt bé si li toca o no. El que feia el pare de família abans, doncs, ho ha d'acabar fent l'estat.

Hi ha països on s'ha fet i països on no, i a Espanya no s'ha fet la part de sociabilitzar el cost dels nens. S'ha fet la part dels avis, però no la dels nens.

El que fem aquí és agafar els comptes nacionals, la comptabilitat nacional de qualsevol país, i la imputem tota per edats, per veure una mica com es mouen els diners en grups d'edats. Això és una foto de l'any 2000. Comencem calculant la renda per grups d'edat. La línia blava és la renda laboral per grups d'edat. La línia vermella és el consum; el consum per edats, que inclou consum públic, educació, sanitat i tot. Llavors, fem la diferència i ens queda aquesta línia negra, que en diem el dèficit del cicle vital, que és la diferència. Llavors, aquí el que es veu és que fins als 28 anys, els espanyols de l'any 2000 tenien un dèficit d'aquesta mida, i el superàvit és només aquest trosset d'aquí.

I després el que fem és mirar com es finança aquest dèficit, o sigui, de quina manera es mouen aquests diners. De tres maneres: via família (com passen per dins de la família), com passen per l'estat i què fa el mercat de capitals. I fem tres línies que expliquen com es finança la línia negra, que és el dèficit o superàvit. Llavors, tenim aquí la línia vermella, que és el sector públic. El que es veu aquí és que el sector públic finança només aquesta part dels nens, i tota aquesta part dels avis. La línia verda són les transferències familiars, o sigui, als nens bàsicament els mantenen les famílies, que és tot això d'aquí... Mentre que, curiosament, què fan els avis? Els avis tor-

nen els diners, i és que com que ja tenen el sistema públic i estalvis (que és la línia blava) això és una transferència negativa, que vol dir que estan tornant a la família part dels diners que reben en forma de pensió.

Això va ser perquè a Espanya vam començar a fer l'estat del benestar una mica més tard que a la resta d'Europa, i ara que ens podríem plantejar fer la part dels nens, ja no hi som a temps perquè tenim problemes financers. I de fet, segurament és una de les causes que a Espanya no es recuperi la fecunditat per més que vulguin.

Ara parlem de la reforma. Pensem primer en la reforma de pensions. Si només pensem en pensions, què podem fer? Doblar cotitzacions (així, exagerant: reduir les pensions a la meitat; retardar l'edat de jubilació, que és una mesura menys dolorosa, i, si féssim capitalització, hauríem igualment de fer pujar la cotització (o sigui, fer capitalització vol dir crear una nova pensió). I pel que fa a les qüestions que s'estan discutint, el tema de la reforma no el veig gaire clar, perquè des que va començar el pacte de Toledo (que és aquest acord per reformar les pensions) es deia que s'havia de completar el sistema contributiu, o sigui, acabar de fer que fos plenament contributiu. Per exemple, per a la baixa reguladora, que és la mitjana que tindrà de base, al principi es comptaven només dos anys, després es va ampliar a vuit anys, després a quinze, i ara la reforma ha fet que s'ampliï fins a vint-i-cinc. Però això es podria continuar fins a trenta-cinc, per tenir en compte tota la vida laboral. Seria més just, perquè hi ha gent que té, com deia abans l'Anna, uns anys més bons al principi, i uns anys menys bons al final. I a més a més, si es fa aquesta mesura, té un efecte clar de reduir la pensió, perquè el que fas és anar cap enrere: a tothom se li redueix la pensió de mitjana, excepte en casos extrems. Llavors, el que fas és reduir la pensió, però d'una manera que està més relacionada amb la teva contribució. Però això no s'ha acabat de fer, i de sobte han posat aquest factor de sostenibilitat, que és veritat que és una manera d'ajustar-ho, però és una manera una mica bèstia perquè el que fas és ajustar-ho en funció de la situació econòmica, i afecta d'una manera aleatòria (segons quan toca).

És veritat que ara s'ho han pres seriosament i han adoptat una mesura dràstica, però no és gaire neta ni gaire transparent. I a la Unió Europea estan discutint contí-

nuament el tema de la sostenibilitat del sistema i l'adequació de les pensions. Això vol dir que volen que sigui sostenible però que no volen que caiguin massa les pensions, cosa que és incompatible, però estan en aquesta discussió. I sobre això que ha comentat abans l'Anna de l'edat de jubilació, justament fa poc vaig saber que a la negociació que es va fer una mesura clara va ser la de retardar l'edat de jubilació. Però com ho fas? Es pot fer de moltes maneres. A la Comissió Europea volien que es vinculés d'alguna manera l'edat de jubilació a l'esperança de vida, de manera que si l'esperança de vida puja un any, automàticament l'edat de jubilació puja un any. Seria una manera d'automatitzar-ho, que la gent ja sabés a què atènyer-se, i assegurar que la gent treballi més anys.

Es veu que en les negociacions dels governs han demanat que ho facin també d'una altra manera (que és com ho ha acabat fent el govern), i és que, en lloc de fer-te treballar més anys, t'ajusten la pensió. Però és clar, és una mesura que, primer, no assegura que treballis més anys, i després pot acabar provocant que la gent es jubili abans, perquè si saps que si et jubiles un any més tard et retallaran la pensió, et jubilaràs abans. Vull dir que el sentit que té és una mica curiós. Això s'hauria pogut acabar de fer abans de posar els factors, realment crec que hauria sigut més lògic.

A la Unió Europea estan discutint contínuament el tema de la sostenibilitat del sistema i l'adequació de les pensions. Això vol dir que volen que sigui sostenible però que no volen que caiguin massa les pensions, cosa que és incompatible.

I ja no parlem de fer una reforma més dràstica com han fet altres països, que han fet una cosa que se'n diu els *comptes nocionals*. No és que facin capitalització, perquè no poden fer-ne, però sí que fan una espècie de fons virtual que et diu quins drets de pensió tens, i com se t'ajustarà la pensió tenint en compte tots els factors perquè sigui sostenible. D'alguna manera, tu saps amb què comptes i pots dedicar-te a estalviar per complementar-ho. És una manera més transparent. En el fons és una manera de retallar la pensió perquè no hi ha més remei, però és una manera més transparent i més ordenada que el que estan fent.

I si considerem no només les pensions, sinó el conjunt de les transferències, hi ha un tema del qual se'n parla poc però que és molt interessant, i és el que dèiem abans: està pendent substituir la socialització dels nens; de fet, la gent que té fills està pagant la pensió de tothom, perquè cotitzen amb cotitzacions monetàries i cotitzen amb nens, que són contribuents futurs, i estan pagant dues vegades. O sigui, que en el fons, en lloc de parlar de dues càrregues, hauríem de parlar de tres càrregues: la càrrega de mantenir els pensionistes anteriors amb el sistema de repartiment, la de crear la teva pensió amb estalvi i la de pujar els fills, que són els que cotitzaran en el futur.

Està pendent substituir la socialització dels nens; de fet, la gent que té fills està pagant la pensió de tothom, perquè cotitzen amb cotitzacions monetàries i cotitzen amb nens, que són contribuents futurs.

I aquí la mesura més dràstica seria que només rebés pensions la gent que té fills, però és clar, això és una cosa molt dràstica i que no es pot fer sense avisar, evidentment. Però sí que hi ha una proposta d'un alemany que és molt interessant, que és fer una transició a la capitalització però amb un sistema mixt, de manera que la gent que té fills, com que ja s'està pagant la pensió en forma de fills, no ha de fer la capitalització nova: suporta la càrrega dels fills i la càrrega del sistema de repartiment, mentre que la gent que no té fills suporta la càrrega de repartiment i sí que ha de crear la seva pensió de capitalització, perquè no està creant el repartiment. Això és una proposta molt creativa i que té molt sentit. Evidentment no se'n parla perquè és surrealista.

I si no, també es pot fer d'una altra manera. Tenir un sistema d'ajudes familiars de la mateixa mida que les pensions, de manera que també s'assumeixi per tota la societat el cost dels nens, i d'aquesta manera no cal canviar res, però el que has de fer és completar la banda dels fills. El problema és que ara no es pot fer perquè no hi ha recursos, però és un tema molt prioritari. Perquè a més, si no s'educa els nens, si es retalla l'educació com s'està fent ara, t'estàs carregant els salaris del futur, les pensions i tot el que et puguis imaginar ■

MIGUEL ÁNGEL LÓPEZ GARCÍA

Gràcies per convidar-me. Fa més de tres dècades que estic en aquest negoci. La raó és que allà pels anys vuitanta vaig començar a treballar en aquests temes, vaig fer comptes i vaig calcular que justament planejava jubilar-me en els anys en els quals es deia (ja aleshores) que podia haver-hi problemes, i per tant vaig interpretar que el meu interès pel tema no només era acadèmic.

Quan se'm va convidar a venir aquí vaig pensar en sis punts, sis temes els quals sotmetre a la vostra consideració, el que es veu i el que no es veu. I posats a reformar, obrim el manual del tot i agafem el toro per les banyes; vull dir: prenguem-nos seriosament una reforma integral de dalt a baix. I el primer punt que sotmeto a la vostra consideració és: molt bé, tenim un sistema de pensions, però, per què hauríem de tenir un sistema de pensions? Per què i per a què?

Perquè és clar que en tenim, però si no trobem raons poderoses per substanciar aquesta existència, correm el risc de teoritzar. Hi ha diverses raons per les quals potser el que hem de tenir és un sistema de provisió obligatòria per a la vellesa. Podríem obligar la gent a anar a qualsevol dels «Seguritos SA» i contractar un pla de jubilació. Per a això no cal una Seguretat Social. Doncs bé, potser és que la gent és poc previsor, no tenen aquesta facultat de preveure i arriben a la vellesa amb una mà al davant i una mà al darrere. Massa tard. O potser el problema és que la gent som miops. Ser miop en economia és que no hi veus de lluny i per tant dones massa pes a les teves necessitats presents i massa poc al futur, i quan ja ets gran dius: «Si algú m'hagués posat unes ulleres..., però ja és massa tard, perquè ara ja he perdut la vista». O potser el problema és que els costos de transacció són massa grans, i per tant la gent, per prendre les complexes decisions associades a la planificació financera per a la vellesa ha de saber llatí i sànscrit, i una mica d'economia. És clar, això és molt costós.

Si tens allò del «Gran Hermano» com a alternativa, la gent no va als cursos d'economia. O potser és un problema de selecció adversa: la gent considerem que el cost de l'assegurança és massa car, i considerem que a nosaltres no ens toca. Aquestes raons que us he dit, fixeuvos-hi, són totes bàsicament raons d'assignació de recursos, raons amb les quals, per raons d'eficiència, hauríem de tenir un sistema de provisió obligatòria.

La paraula *redistribució* acaba de sortir per la meua boca. Ah, és que també volem proveir redistribució en favor dels pobres. Ah bé, és que això és diferent. És que els vells acostumen a ser pobres; els jubilats acostumen a ser més pobres en termes relatius. El punt que sotmeto a la vostra consideració és que potser tenim dos problemes: un, transferir recursos de la nostra joventut i mitjana edat a la nostra vellesa (aquí tenim la família, el mercat de capitals i la Seguretat Social) i després hi ha el problema de la redistribució intrageneracional de rics a pobres. És clar, tenim dos objectius: assignació i redistribució. I si tenim dos objectius segurament necessitem dos instruments. I si volem fer-ho tot amb la Seguretat Social, tindrem la situació d'aquell serf que tenia dos senyors, i mai no estava amb el senyor que ara tocava. Si tens dos objectius, segurament necessites dos instruments.

Tenim dos objectius: assignació i redistribució. I si tenim dos objectius segurament necessitem dos instruments.

La Seguretat Social segurament seria una alternativa molt raonable per a l'assignació intertemporal de la nostra renda. Disposem d'un arsenal d'instruments redistributius aliens a la Seguretat Social. Per tant, potser el que hauríem de fer és accentuar la contributivitat del sistema de pensions. Com més pagues, més rebràs, un euro extra de pagament és un euro extra de valor present, i per redistribuir ja ens ho muntarem d'una altra manera. Els suecs van ser un extraordinari laboratori per veure com podíem fer redistribució. Per tant, primera qüestió de reforma institucional, de reforma de dissenys del sistema de pensions. Potser hem d'accentuar la contributivitat, i ja redistribuirem d'una altra manera.

És clar, això porta a la segona cosa de què volia parlar amb vosaltres: el mètode de finançament. Ho ha dit la Ció, el sistema de repartiment és que tota la generació s'ho menja entre ells mateixos, però pensem una mica: com és possible que, sense haver-hi cap inversió en el sentit convencional del terme, la gent pugui rebre com a pensió més del que ha pagat? Sí, sí, és que no hi ha cap inversió en un sistema de repartiment. En un sistema de repartiment no hi ha inversió en el sentit convencional del terme i, tot i així, podem obtenir com a pensió més del que nosaltres paguem. Ja ho deia la Ció: per què?

Perquè la població i/o la productivitat poden créixer. Aquest és el gran teorema de la Seguretat Social de repartiment. En un sistema de repartiment no hi ha fons de capital, ni falta que fan.

Com és possible que, sense haver-hi cap inversió en el sentit convencional del terme, la gent pugui rebre com a pensió més del que ha pagat? Sí, sí, és que no hi ha cap inversió en un sistema de repartiment.

És clar, però si gratem una mica, ens adonem que la Seguretat Social de repartiment divideix les generacions en tres grups. La generació inicial: aquests eren grans quan s'instaura la Seguretat Social. Van pagar res? No. Reben pensió? Sí. Ah, bon negoci. Després, dues generacions que en diríem generacions intermèdies. Aquestes paguen i reben pensió. Per a aquestes és vàlid el gran teorema de la Seguretat Social de repartiment. Després hi ha el que podríem anomenar la generació terminal, que el dia del judici final diu: «És que jo vaig pagar», i li diran: «No, mira, és que s'ha acabat el món i et quedes amb la mà estesa».

És clar, aquesta generació terminal, segurament convindreu amb mi que, si no hi ha dia del judici final, no tindrà lloc. Però cada vegada que baixem l'escala del sistema de repartiment, tenim petites generacions terminals. I on us vull portar? ¿No deu ser que el que reben els primers que no van pagar, i l'excés que obtenen els que participen plenament en el sistema, ho acaben pagant els de la generació terminal i/o els que veuen reduïda l'escala del sistema de resposta? Doncs és el cas. I això ens porta a caracteritzar la Seguretat Social de repartiment com una enorme emissió implícita de deute públic. Quan nosaltes paguem impostos a la Seguretat Social, el que estem fent és donar les nostres contribucions a la Seguretat Social, i si tot va bé, ens donaran interessos principals en forma de pensió. No ens enganyem. Un sistema de repartiment és una enorme emissió implícita de deute públic, que el que fa és carregar el mort a les generacions futures, a l'eventual generació terminal.

Tercer punt: disseny institucional i formes de finançament. Abans hem dit que tenim dos objectius: que la Seguretat Social pot voler dir equitat individual (com més em pagues, més et donaré) o adequació social (les

pensions han de ser adequades amb independència del que hagi pagat la gent). Si el que volem és proveir de seguretat la gent (una assegurança contra la vellesa), els impostos sobre les nòmines dels salaris, les cotitzacions socials, són sensacionals: et permeten portar registres de qui ha pagat, quant i quan. És clar, el problema és que hi ha la quota obrera i la quota patronal, que el que fa és desdibuixar-ho per complet. La quota obrera la paga el treballador, però la quota patronal, qui la paga? Segurament el patró porta els diners a la finestreta a la Tresoreria General de la Seguretat Social, però el que interessa al final és: qui l'acaba pagant? Qui l'acaba suportant, al final? Doncs bé, si és un impost sobre nòmina, probablement són els treballadors els que acaben suportant, en el sentit rellevant, el pes de la quota patronal.

No ens enganyem. Un sistema de repartiment és una enorme emissió implícita de deute públic, que el que fa és carregar el mort a les generacions futures, a l'eventual generació terminal.

Poden pensar que qui paga és una altra gent. Segurament no facin unes dosis brutals d'anestèsia fiscal en sang, perquè en última instància pot fer als pagadors de la Seguretat Social menys conscients de l'onerosa càrrega que suporten. Proposta de reforma: definim les dues contribucions en una de sola. Però és clar, si el que volem, al contrari, és redistribuir, doncs tirem de pressupostos generals de l'estat. Aleshores és sensacional dir que com més redistributius, millor, perquè és clar, les pensions volem que siguin molt redistributives per al pobre, i els impostos que siguin molt redistributius contra els rics. Però això, ¿com quadra amb l'IVA, si moltes vegades es diu que cal tirar de l'IVA? Però no, no és regressiu, l'IVA. A veure, en què quedem: volem que sigui progressiu o que no? No ho entenc, les dues coses alhora no poden ser.

Permeteu-me que ara canviï de tema i parli del quart punt, que és bastant més subtil, i que segurament té bastant poca premsa. Quan un malalt va al metge perquè li fa mal el cap, el que pretén és que el metge li doni un medicament que li millori el cap, però que no li faci malbé el fetge. Perquè és clar, si resulta que ha millorat el cap, però li fa malbé el fetge, mal assumpte. Què vull dir amb això? Doncs que volem proveir la gent de segu-

retat, volem proveir la gent de pensions de jubilació, però no volem que la gent deixi d'estalviar i segurament no volem que la gent deixi de treballar. La Seguretat Social de repartiment pot tenir efectes brutals sobre l'estalvi i per tant sobre l'acumulació de capital. I també sobre l'oferta de treball. Per què? Perquè si jo ja pago els impostos a la Seguretat Social, i això em dona pensions per quan sigui vell, per què haig d'estalviar? Puc, raonablement, estalviar menys. I com que el sistema és de repartiment, no hi ha cap estalvi públic que compensi aquesta limitació de l'estalvi privat.

Volem proveir la gent de seguretat, volem proveir la gent de pensions de jubilació, però no volem que la gent deixi d'estalviar i segurament no volem que la gent deixi de treballar.

Moraleja: al final pot succeir que l'estalvi agregat baixi i l'acumulació de capital baixi: el capital es fa més escàs, i si el capital es fa més escàs, el treball es fa més abundant. Si el treball es fes més abundant, la taxa de salari baixaria... I Bismarck a la seva tomba estarà encantat perquè va aconseguir el que volia: esterilitzar els estalvis dels treballadors a través d'una Seguretat Social de repartiment. Sensacional. Però és clar, és que la Seguretat Social pot induir que la gent treballi menys. Pot induir que la gent treballi menys per la seva pròpia existència, però també per al disseny institucional mateix. No fa gaire, recordeu-vos, era incompatible seguir treballant i cobrar pensió. Això ràpidament ho podem interpretar com un impost: el 100%. Repeteixo el 100% sobre els ingressos salarials més enllà de la jubilació. La compatibilització treball-pensió en aquest sentit podria aconseguir que la gent es jubilé una mica abans. Aquests són efectes subtils però no per això crec que siguin menys importants.

Deixeu-me que canviï ara el tema i parli de les pensions privades. Pensions vol dir provisió per a la vellesa. Pot voler dir pensions públiques o pensions privades. Parlem de les pensions privades. Pensions privades és el terme curt per dir «pensions privades amb tractament fiscal favorable». És a dir, pensions privades amb subsidis fiscals, perquè després de tot, si són pensions privades sense més, cap problema. Si algú es vol prendre una cervesa que se la prengui! El problema és quan es diu:

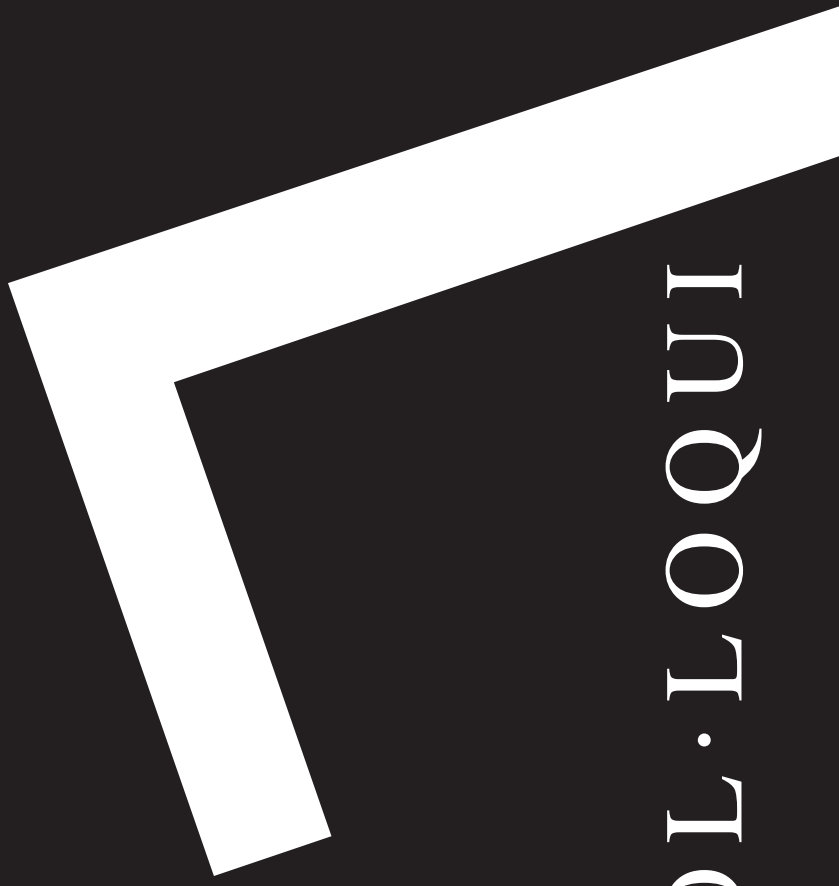
«No, no, vull prendre una cervesa i vull que tu en paguis la meitat». La pregunta és: augmenta l'estalvi el tractament fiscal favorable de les pensions privades? O és un pur canvi de la forma com la gent embalsama la seva riquesa? No ho tenim gaire clar i l'evidència és mixta. Gent raonable que treballa en auditoria i en econometria no té una resposta clara. No ho sabem ben bé. Però una cosa important és: els plans de pensió privats, han de ser plans d'empresa? La UAB ens ho ha de proveir? O al contrari, és campí qui pugui i t'ho has de fer tu? Les respostes no són irrellevants perquè em vénen al cap de nou propostes de disseny institucional. Abans l'Anna ha parlat del seu pla de pensions. El meu també. Al meu em cobren la comissió de custòdia encara que tingui rendiments negatius en termes reals. És intolerable. És qüestió de disseny d'incentius. Jo vull que tu et quedis la comissió tan sols si m'has acreditat rendiments positius en termes reals; si no, tot per a mi. Entenc que això és una proposta de reforma institucional.

Augmenta l'estalvi el tractament fiscal favorable de les pensions privades? O és un pur canvi de la forma com la gent embalsama la seva riquesa? No ho tenim gaire clar i l'evidència és mixta.

Ja no abusaré més de la vostra amabilitat, i dedicaré un minut i mig al sistema de pensions amb el procés polític-democràtic. Una cosa és el que hauríem de fer, una altra cosa és el que podem fer i una altra cosa és el que al final s'acaba fent. És clar, em ve al cap una hipòtesi: ¿no deu ser que estem políticament atrapats en un sistema de pensions i tocar-ho és complicat? I per què és complicat? Fa més de trenta anys que tracto aquests temes; l'any 1982 es va publicar un monogràfic dedicat a les pensions. Deu anys, vint anys, trenta anys, i sí, hem fet reformes! Poquetes, potser el problema està en la mateixa dinàmica del procés polític democràtic. Si aquest és el cas, permeteu-me que sigui pessimista. Espero no haver abusat de la vostra amabilitat més del que demana la cortesia i gràcies per la vostra paciència ■

COL·LOQUI

DEBAT

TORN DE PREGUNTES

JOAN BOTELLA

Moltes gràcies a tots tres, que heu complert rigorosament les instruccions que havíeu rebut sobre la durada de les converses. Tenim una estoneta per fer preguntes, de manera que si us heu pres la molèstia d'omplir alguna de les butlletes, ara és el moment de veure-les. Comencem amb una pregunta adreçada a en Miguel Ángel. La pregunta és: on és l'estalvi fiscal quan es fa una aportació o un pla de pensions? Segons tinc entès, és un diferiment de pagament ■

MIGUEL ÁNGEL LÓPEZ GARCÍA

Bé, hi ha una frase que és molt simpàtica respecte a això: impost diferit, impost guanyat. La gràcia del tractament fiscal favorable en les pensions privades és que puc estalviar en un compte fins a una certa quantitat, i aquesta quantitat és deduïble de la base de l'impost (sobre la renda personal). Si em passo, si el meu estalvi és superior a això, clarament hauria de pagar un impost sobre la renda personal. I certament hi ha un límit. Però puc fer dues coses: puc estalviar per a la vellesa només amb tractament fiscal favorable de pensions, només amb pensions privades, o puc fer el màxim que em permet la llei, i a més a més, estalviar més amb altres actius que no poden invocar aquest tractament fiscal favorable. Si només inverteixo per a la vellesa amb pensions privades, el meu últim euro d'estalvi està embalsamat en pensions privades. Això és el que podríem anomenar un estalviador *marginal*. El meu últim euro d'estalvi està embalsamat en pensions privades.

I al contrari, si jo inverteixo el màxim i a més a més inverteixo en altres actius, el meu últim euro d'estalvi per a la vellesa ja no està en pensions privades, fa temps que vaig esgotar el màxim i estic invertint en altres actius. Sóc un estalviador (perdoneu-me l'expressió) *inframarginal*, perquè el meu estalvi en pensions és *inframarginal*, està per sota del *marginal*. Si sóc un estalviador *marginal*, de fet és com si estigués fent front a un impost no sobre la renda, sinó a un impost sobre els salaris. Per tant, estic obtenint la taxa de rendiment bruta, que és disponible en economia, no neta. Si, al contrari, sóc un estalviador *inframarginal*, el meu últim euro està associat a un actiu

el rendiment del qual genera el tipus d'interès net. A més a més, quan sóc gran, faig front a tipus marginals més baixos dels que tinc quan sóc estalviador a la meua joventut. Això genera un tractament fiscal favorable que es materialitza en un increment de les meves possibilitats de consum. I aquest tractament fiscal favorable, el que fa és que estiguin disponibles assignacions del meu consum de cycle vital que abans no eren factibles. Això és clarament l'avantatge del tractament fiscal favorable. Coses que són factibles amb, que no són factibles sense. La pregunta és: amb això incremento efectivament el meu estalvi? És la pregunta rellevant ■

JOAN BOTELLA

Hi ha una sèrie de preguntes que van adreçades a tots tres, que tenen a veure amb la relació entre el sistema de pensions i l'atur. En primer lloc hi ha qui pregunta: si s'allarga l'edat de jubilació, què passarà amb l'evolució de l'atur al nostre país? Fins a quin punt creixeria? En segon lloc: què passarà amb el cost de les pensions de 5 milions d'aturats? Això qui ho pagaria? Com aniria això? ■

ANNA CABRÉ

Jo respondré només a la primera, perquè pel que fa a la segona, la veritat és que no sé qui ho està pagant. Tinc entès que mentre la gent cobra l'atur està cotitzant, però el dia que les prestacions d'atur s'acaben, no cotitzes més. Per tant, l'atur de llarga duració (que és això que estem veient, però no tant com potser veurem) és el de la gent que ho ha exhaurit tot, i això sí que no ho pagarà ningú. Em sembla que mentre estan a l'atur cobrant es cotitza per a la jubilació, i quan tenen els 426 euros també. Però quan això s'esgota, s'ha acabat. És clar, en això sí que tenim experiència, ja hi ha gent a qui li passa, però fins ara hi havia molta gent que estava a l'atur que tenien cotitzacions llargues, que han tingut quasi tres anys d'atur, després han tingut els 426 euros, i ara encara no és una cosa tan massiva. Depèn de com evolucionarà. No saps com evolucionarà l'atur de mitjana, sinó com evolucionarà per a determinats tipus de persones, perquè potser baixi per exemple per als joves, però es mantingui per als de certes edats.

Respecte a l'altra idea, que si la gent treballa fins més tard això genera atur perquè no cedeixen els llocs als més joves, això crec que en la immensa majoria dels casos no és veritat. Vull dir, mireu a la universitat o allí on sigui: jo em jubilo l'any que ve, i posaran algú al meu lloc? Ningú, ni un miserable associat. Res. És clar, mentre tant jo vaig cobrant, fent activitats, gastant, etc. El dia que no posin ningú en el meu lloc, es perdrà. En molts llocs la jubilació no vol dir la substitució per gent més jove. Per tant, un problema que a mi em sembla que hi ha és considerar sempre les persones grans com una despesa i no també com uns consumidors que generen activitat. Per exemple, ara que parlaves d'aquesta qüestió fiscal: abans, fins a la reforma del Fernández Ordóñez quan era secretari d'Hisenda, que estava ferotgement contra els plans de pensions perquè considerava que eren antiredistributius, sí que fiscalment hi guanyaves, perquè el 40% era d'Hisenda. I molts dels plans que encara avui dia estan vigents tenen una bona part feta abans d'aquesta reforma, i tenen un 40% exempt. Això és molt. Amb la reforma de Fernández Ordóñez, efectivament, només és un canvi de moment. Però, aquest canvi de moment només té avantatges en el supòsit que tinguis una caiguda d'ingressos important.

I després què passa quan ens apugen els impostos, com han fet ara aquí? És clar, resulta que amb un ingrés menor, però amb un nivell impositiu molt més alt, puc estar pagant exactament el mateix i mentre tant he tingut tots aquests diners mobilitzats, o sigui, no li veig gaire l'avantatge. Respecte a l'atur, s'haurien de fer més estudis, però aquesta idea que si treballa un vell no treballa un jove, que els vells han de deixar de treballar perquè treballin els joves, no la comparteixo. El dia que jo em jubili, si no passa un miracle, el meu equip de recerca se'n va a Can Pistras. Vull dir, jo ara tinc diners i un equip de recerca, i pago a gent, tinc gent contractada treballant; el dia que a mi em jubilin obligatòriament, aquests senyors i senyores se'n aniran al carrer.

Això que un treballa fins que vol no és veritat. A mi em jubilaran per força, i a més amb les lleis que estan fent ara, no sé si sabeu, per exemple (encara que no sigui una qüestió de mercat de treball), que un professor jubilat, si té una tesi en el moment en què es jubila, no la pot seguir dirigint encara que li faltin tres mesos per acabar-la. Ha de nomenar un nou director, perquè queda absolutament

inhàbil. O sigui, aquesta mort civil que és la jubilació és una cosa que ens l'hauríem de repensar molt.

Vosaltres veig que esteu en aquesta línia que està de moda de dir: «Suprimim les pensions, vull dir, per què hi ha d'haver pensions?». I jo dic: «Per què hi ha d'haver jubilats?». Perquè podries tenir dret a rebre uns diners a partir d'un moment, sense necessitat de jubilar-te. Tu has estat contribuint, i a partir d'un moment és com aquell tipus d'assegurances que diu: «Si es mor, cobraran els seus. Si no es mor, quan arribi a tal edat li donarem alguna cosa també». Jo crec que la cosa és: Per què t'has de jubilar? Per què en un moment determinat t'han de canviar l'estatus i esdevens una altra mena de persona? És terrorífic. Hi ha una frase que a mi m'agrada molt, que diu: «Què és un jove?». I la resposta és: «Un jove és un que fa cua per ser un adult». I dic: «I què és un vell? Un vell és un que ha estat desposseït del seu estatus d'adult». Per tant, jo estaria contra la jubilació. Després que la gent veïés, fes i deixés de fer, però és clar, això seria molt difícil per a les empreses i molta complicació, i entenc que no ho vulguin, però posats a ser radicals...

I deixeu-me que digui una altra cosa encara que no l'hagi preguntat ningú. Jo sóc una gran defensora del sistema públic de repartiment i vull dir per què. Tu dius que és una mena de droga en vena i tot això. Podria compartir molts dels punts, però és que n'hi ha un que... Fixa't, com es diu la institució que paga? Es diu *Seguretat Social*. Jo crec que el sistema de repartició té un paper d'assegurança. És a dir, d'assegurança de vida. Tu tens una assegurança, i si et mors, cobren. Si vius, no cobren. Què passa? Que els que moren han cotitzat per als que viuen, que no cobraran. Aquí què passa? Es parla molt de la cosa intergeneracional, però hi ha la cosa intrageneracional. En un sistema públic no he de patir per viure 110 anys, perquè cobraré fins l'últim dia.

Què pot passar, per exemple, ara, amb aquest allargament dels 65 als 67? Segur que n'hi haurà més d'un que es morirà als 65 i pensarem: «Quina crueltat, no ha pogut ni cobrar un mes». Llavors, què passa? Que el que ha pagat tota la vida i es mor abans de jubilar-se, o es mor dos dies després, aquest no haurà fet ús del seu estalvi. Per tant, no és només un estalvi, és una assegurança. I el que viu 110 anys, cobrarà fins l'últim dia. Si això ho féssim per provisió individual, què passaria? Que com

que avui dia més del 90% de la gent arriba als 65 anys, tota la variància de la supervivència es dona després de la jubilació. Tu saps quants anys viuràs? Jo no sé si en viuré 72 o en viuré 112. I si hagués d'estalviar, hauria d'haver estalviat per a quants? ¿Per viure'n 82, 92, 102, 112? Passaríem a veure la supervivència com el pitjor perill. Millor morir-se i no haver-s'ho gastat, i que s'ho quedi un altre, que no que se m'acabessin els diners i resulta que, llavors, de què visc?

Per tant, si haguéssim d'estalviar cada un *per se*, no et dic que hauríem d'estalviar per als 112, però almenys hauríem d'estalviar fins als 90 i molts. Amb perspectiva, la mitjana per als que arriben a jubilar-se als 65, estarà pròxima als 95 anys. Per tant, si haig d'estalviar fins als 95 però em moro abans, què passa amb aquests diners? I si estalvio fins als 95 i em moro als 105, qui em paga? Llavors, aquí ja tornen a intervenir els horribles fills, que si jo em moro d'hora, cobren, i si em moro tard, hauran de rascar-se la butxaca perquè a mi se m'haurà acabat la meva provisió individual. I llavors, què passarà amb els fills? Ens acabaran enverinant. És que si ara hi ha la diferència de situació entre rics i pobres, que hi seguirà sent, hi haurà a més la diferència entre aquells els pares dels quals han viscut fins a molt vells i s'han polit tot l'estalvi privat i aquells que han tingut la sort que els pares se'ls han mort joves i han heretat a temps. Per tant, visca la Seguretat Social i el sistema de repartició, perquè és igual per a tothom. Tothom cobrarà fins al dia que es mori. A mi m'agradaria que això ho digués algú. Només ho dic jo? ■

JOAN BOTELLA

Em penso que si has acabat, has llançat idees que els teus dos companys de taula també voldran discutir ■

CIÓ PATXOT

Jo només diria que hi estic molt d'acord, el problema és que si no és sostenible, no ho és. I després, que potser l'ideal és tenir les dues coses. El que dèiem abans: amb aquest sistema mixt, la gent que no té fills, aquesta sí que ha d'estalviar. I això sí que seria una reforma, d'algun

manera. Llavors, tenim un sistema mixt, i diversifiquem una mica el risc ■

MIGUEL ÀNGEL LÓPEZ GARCÍA

Hi ha moltes reformes d'aquest disseny institucional que poden fer la Seguretat Social solvent. Solvent, sostenible i, sobretot, visible i perceptible. Això és el que jo volia transmetre ■

JOAN BOTELLA

Us heu acostat a una dimensió que han tocat algunes de les preguntes que ens han fet. La primera va dirigida a l'Anna Cabré.

Pregunta: si baixen les pensions és per manca de recursos; com que als bancs se'ls ha donat una fortuna de diner públic, no seria més raonable que els bancs assumissin el cost de les pujades de les pensions, i no pas els treballadors? ■

ANNA CABRÉ

Seria molt maco, però si se'n van a la ruïna els bancs, patiríem tots, o sigui que ja està tot dit ■

JOAN BOTELLA

I una de similar que va adreçada a tots tres, que té tres subapartats diferents. Una: per què no es capitalitza el fons de la Seguretat Social? Dues: combatre el frau fiscal seria una via per millorar i augmentar aquest fons? I tres: està suficientment controlat el frau de les empreses a la Seguretat Social? Ha deixat d'existir? ■

CIÓ PATXOT

Puc contestar la primera. Això de capitalitzar es va començar a fer l'any 2000, perquè amb una reforma del 97 es van adonar que havien de separar el que era contributiu i

el que no, i es va començar a capitalitzar. El problema és que es va fer tard, o sigui, quan ja havia passat molt del dividend demogràfic, i ara ens ho estem menjant. Abans de la crisi es va fer un càlcul del que es podia arribar a acumular, i donava per cobrir els primers cinc anys, per ajudar els primers cinc anys de dèficit, i prou. Això abans de la crisi. Ara, amb la crisi ens l'estem menjant ■

JOAN BOTELLA

I finalment n'hi ha una que va dirigida especialment a Ció Patxot, però em penso que tindrà interès per a tots tres: «Vostè ha dit “capitalitzarem d'una manera o d'una altra”, d'acord. Però el problema no és aquest. Entenc que el problema de no capitalitzar no s'aborda perquè no dóna vots a qui el plantegi. Prefereixen enganyar-nos amb una espècie d'estafa piramidal. La transició del sistema de capitalització a Suècia: un 60% de la cotització per repartiment, i un 40% de capitalització».

Suposo que es deu referir a casos empírics de traspàs d'un model a un altre, oi? La pregunta va dirigida a tu, Ció, tot i que em penso que als altres dos també us pot interessar. Endavant ■

CIÓ PATXOT

Sí, això és el que haurien d'haver fet fa temps. A Suècia ho van fer a temps, i tenia sentit. Ara ja no té gaire sentit perquè ja anem tard. Però és clar, a Suècia ho van fer, i el que passa a Suècia és que no tenen l'envelliment tan bèstia que tenim nosaltres, però tot i així ho han assumit. O sigui, han fet les dues coses: per una banda, el que comentava del fons nocional (o sigui, han fet que pel sistema de repartiment sàpigues exactament què tens i com se t'ajustarà, i un factor de sociabilitat, que saps com actuarà, almenys); i després han fet el públic. Capitalització obligatòria. Però aquí ja anem tard ■

MIGUEL ÀNGEL LÓPEZ GARCÍA

Pel que fa als comptes nocionals: per què quan el ministre o la ministra d'Hisenda rep la meva declaració de la renda no dóna ordre que, d'ofici, el ministre o la ministra de la Seguretat Social m'envii a casa una declaració de les pensions que he anat pagant al llarg de tota la meua vida, i de la pensió que per la legislació constant em pot tocar? Això són els petits detalls que poden fer la Seguretat Social viva. Viva, perquè pot fer coses, però no qualsevol seguretat social. Un bon disseny d'alta costura pot fer que les coses funcionin. Si deixem les pensions en mans del procés polític democràtic i de la discrecionalitat, mal assumpte. Potser no podrem capitalitzar, però això dels comptes nocionals, personals, individualitzats, on jo sé què he pagat, a veure qui és capaç de polir-s'ho i no donar-me aquesta pensió. Això sí que és democràcia en estat pur ■

ANNA CABRÉ

Jo hi torno a insistir, perquè ho vaig dient i no sé si és que no m'explico: el que jo he pagat, és irrellevant si jo visc 110 anys ■

MIGUEL ÀNGEL LÓPEZ GARCÍA

Tens un component d'assegurança amb les pensions. Amb les pensions públiques, amb la Seguretat Social, és clar que tens un component d'assegurança, d'assignació del teu estalvi de cicle vital, per tal que tu no visquis més que els teus estalvis. És clar, és la gràcia ■

ANNA CABRÉ

Que els meus estalvis visquin mentre visqui jo, vols dir... ■

MIGUEL ÀNGEL LÓPEZ GARCÍA

No, assegurar-te contra el risc que tu visquis més que els teus estalvis. Això ho pot fer la Seguretat Social. És la gràcia ■

ANNA CABRÉ

I ho fan? ■

MIGUEL ÀNGEL LÓPEZ GARCÍA

És un vitalici. Amb la Seguretat Social tens un vitalici ■

ANNA CABRÉ

Ara sí, amb la distribució. Però amb capitalització? ■

MIGUEL ÀNGEL LÓPEZ GARCÍA

Però qui ha parlat de capitalització? Els comptes nociònals són de repartiment. Són amb un sistema de repartiment! ■

ANNA CABRÉ

No estem parlant del mateix, perquè jo he sentit que la capitalització és una cosa que s'havia de fer, i que la fariem de totes maneres. Llavors, no estem parlant del mateix. Torno a dir que amb capitalització, el gran perill és que puguis viure molt més. O sigui, el perill no és morir-se abans d'hora ■

MIGUEL ÀNGEL LÓPEZ GARCÍA

Depèn de l'assegurança que subscriguis. Tu pots subscriure perfectament una assegurança, un vitalici amb «Seguritos SA». No viuràs pas més que els teus estalvis ■

ANNA CABRÉ

Jo aquest món on representa que he de conèixer tots els productes del mercat; he de saber, de les companyies d'electricitat, quantes n'hi ha i quina em convé; he de llegir els cartells de l'autopista per saber on venen la gasolina més barata; i ara, per a la meva pensió de la vellesa hauré de veure quaranta «seguritos»... ■

MIGUEL ÀNGEL LÓPEZ GARCÍA

Si hi ha competència, la competència farà que això no et calgui. Si hi ha prou competència, hi ha quaranta «Seguritos SA», no ho dubtis, i les seves condicions seran iguals. No et caldrà que et dediquis a perdre el temps. És la gràcia. «La mano invisible» ■

JOAN BOTELLA

Em penso que és clar que podríem seguir força més estona, perquè el tema és apassionant, i això explica la passió. Segurament no serà l'última vegada que parlarem d'aquests temes aquí.

Gràcies a tots els que heu vingut, i moltes gràcies als tres ponents ■

EDITA

Associació d'Amics UAB

CORRECCIÓ I MAQUETACIÓ

<F12 serveis editorials>

info@f12serveiseditorials.com

DISSENY

info@barcelonasiesta.com

COORDINACIÓ

Irina Gimeno Coso

Associació d'Amics UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Torre Vila-Puig
Campus de la UAB

Telèfon 93 581 14 90
Fax 93 581 46 45
amics@uab.cat
www.amicsuab.cat

Col·legi de Periodistes
de Catalunya

Col·legi de Politòlegs
i Sociòlegs de Catalunya

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Consell Social